

1. KÜLTÜR VE KÜLTÜRÜN ÖĞELERİ

Tarihi ve toplumsal gelişme süreci içinde ortaya konan bütün maddî ve manevî değerlerin bütününe kültür denir. Kültürü oluşturan değerler kuşaktan kuşağa devredilen sosyal bir miras olarak hayatın içinde yer alır ve yıllarca canlılığını korur.

Kültürün farklı tanımları vardır. **Bunlardan birinde kültür, genel olarak inançlar, değer yargıları, örf ve âdetler, zevkler, kısaca insan tarafından oluşturulmuş her şeydir, diye tanımlanmaktadır. Bir milletin dinî inancı, konuştuğu dili, millet sevgisi, tarih bilgisi ve tüm birikimi kültürünü oluşturur. Kültür, bir milletin yaşam biçimidir ve onları diğer milletlerden ayırır.**

KÜLTÜRÜN ÖZELLİKLERİ

Kültür Görelidir: Her toplumun kendine özgü kültürü vardır.

Kültür Tarihseldir: Geçmişten günümüze süregelmektedir.

Kültür İnsan Eseridir: İnsanlar kültürü hem oluştururlar hem de kültürden etkilenirler,

Kültür Durağan Değildir: Zaman içinde değişir, maddi öğeler daha hızlı değişir. Değişmeden kalması gereken değerler de vardır.

Bir toplumun kültürü ülke toprakları üzerinde uzun yıllar boyunca insanların kabul edilmiş ve uygulamalarıyla gelişir. Burada kontrolsüz bir gelişim yoktur. İnsanların kontrolünde yapılan ve çoğaltılan balık ve mantar yetiştiriciliğine kültür mantarı ve kültür balıkçılığı denir.

Maddi Kültür öğeleri: Savaş aletleri, tarım aletleri, araç ve gereçler, binalar, giysiler

Manevi Kültür Öğeleri: Din, dil, örf ve adetler, mimari, edebiyat, musiki

Kültürün varlığı milletin varlığını gösterir. Kendi kültüründen uzaklaşan bir millet köklerinden kopmuş kuru bir ağaca benzer. Bu nedenle toplum kültürel değerlerine yönelen tehditlere ve kültür erozyonuna karşı duyarlı olmak zorundadır.

Kültür bir milletin kimliğidir. Onu diğer toplumlardan ayırır. İnsanların dilleri, inançları, giyim şekilleri, yemek kültürleri, sanat eserleri ve yaşam biçimleri farklıdır. Bu farklılıklar milletlerin zenginlikleridir. Milletlerin kültür birikimleri o milletlerin mirasıdır. Sahip çıkılıp korunmalıdır

Kültürümüz, kültür emperyalizmi ve popüler kültür tehdidi altındadır. Bazı milletler filmleriyle, kitaplarıyla, yiyecek ve içecek markalarıyla, gazeteleriyle kendi kültürlerini başka milletlere kabul ettirmeye çalışmaktadır.

Ülkemiz de böyle bir tehdit altındadır. Maalesef dükkan ve mağaza isimleri, kullandığımız birçok marka yiyecek, içecek ve giyecek çeşitleri tamamen yabancılara aittir. tekstilde dünyanın en kaliteli ürünlerini üretmemize rağmen, marka hastalığı yüzünden yabancı tekstil ürünleri tercih edilmektedir. Sağlığımız için çok yararlı yemekler içeren Türk mutfağının yerini sağlığımız için zararlı olan fastfoodlar ve Mcdonald's ürünleri almıştır. Buz gibi ayranımız yerine kola türü içecekler tüketilmektedir. Başka milletlerin teknolojilerini kullanabiliriz fakat bizim üretebildiğimiz yiyeceklerini ve içeceklerini kullanmak zorunda değiliz

Bir de kısa sürede oluşan ve çabuk yok olan popüler kültür vardır. Medya, reklam yoluyla bu değerleri oluşturmakta ve fakat bunlar kısa sürede yok olmaktadır. Popstar gibi yarışma programları insanların ümitlerini, merak duygularını istismar edip paraların sömürerek yeni starlar oluşturmakta bunların ömrü ise birkaç ay olmaktadır.

DİNİN KÜLTÜRÜMÜZ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dilimizdeki dini motifler

Edebiyatımızdaki dini motifler

Örf adetlerimizdeki dini motifler

Musikimizdeki dini motifler

Mimarimizdeki dini motifler

Kültürün oluşması ve aktarılmasında dini inanç ve ahlak değerlerinin önemi büyüktür. Kültürün öğeleri içinde diğerleri üzerinde en fazla etkili olan dindir. Kültür öğeleri birbiriyle yakından ilişkilidir. Bireyleri ait oldukları milletin inancını, dilini, müziğini, örf ve adetlerini karşılıklı etkileşim içinde benimser ve yaşatır.

Dilimizdeki dini motifler

Dil; insanların birbirleriyle iletişimini sağlayan, onların oluşturduğu kültür ve medeniyeti sonraki kuşaklara aktarmasını sağlayan araçtır.

Dili oluşturan en önemli unsurlardan birisi de toplumun inanmış olduğu dindir.

Günlük yaşantımızda kullandığımız bazı dini kavramlar şunlardır:

Allah'a ısmarladık, Elhamdülillah, İnşallah, Allah razı olsun, Selamün aleyküm - Aleyküm selam Allah'a şükür, Allah'ın bu günü varmış.

İyi huylu güzel ahlaklı insanlar için, melek gibi insan, kötü davranışlardan sakındırmak için "sakın şeytana uyma" denir. Günlük yaşantımız içinde farkında olarak veya olmayarak birçok dini kavram kullanırız. Dünya ahiretin tarlasıdır.

Yalanla iman bir arada bulunmaz.

Temizlik imandan gelir.

İyilik yap, denize at; balık bilmezse Halik bilir.

Halil İbrahim sofrası....vb.gibi

Edebiyatımızdaki dini motifler

Edebiyat; olay, düşünce ve duyguları dil aracılığıyla biçimlendirme sanatıdır. Edebiyat kültürün ayrılmaz bir parçasıdır.

Her alanda olduğu gibi din, edebiyatımızı da etkilemiştir. Türk edebiyatında 12. yüzyıldan sonra dinin etkisiyle yeni bir edebiyat anlayışı ortaya çıkmıştır. **Bu edebiyat ekolüne tasavvuf edebiyatı denir.** Tasavvuf eserinin konusu Allah sevgisi, insanın değeri ve her şeyin Allah için sevilmesidir. Milletimizin kahramanlığını anlatan destanları, marşları, hikâyeleri, şiirleri, manileri ve ninnileri edebiyatımızın en seçkin belgeleridir. Edebiyatımızdaki şiirlerde, destanlarda, romanlarda, manilerde, ninnilerde dinî motifler vardır.

"Kültür alanında ne varsa, onların hepsinin yansımalarını edebiyatta bulmak mümkündür."

Mehmet KAPLAN (Kültür ve Dil, s. W)

Şiirlerde dinî ifadelerle rastlandığı gibi tamamen dinî içerikli şiirler de yazılmıştır. Şiirlerin örneklerini Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Hacı Bayram Veli ve Hacı Bektaş Veli ve eserlerinde görürüz.

Bir ölünün arkasından yazılan, onun iyiliklerini, ölümünden duyulan acıyı anlatan mersiyelerde, peygamberin özelliklerini anlatmak ve onu övmek için yazılan naatlarda da dinî motifler bulunur.

Hz. Peygamber'in doğduğu geceyi ve bu doğumu anlatan eserler olan mevlitler de dinî içerikli edebiyat eserleridir. Edebiyatımızda birçok "mevlit" yazılmıştır. En ünlüsü Bursalı şair, Süleyman Çelebi'nin mevlididir. Edebiyatımızdaki dinî şiirlerin halkı en çok etkileyeni budur. Doğumlarda, ölümlerde, düğünlerde geleneksel olarak okunur.

Edebiyatımızda destanlarda, romanlarda, hikâyelerde de dinî motifler taşıyan ifadelerle rastlanır:

Örf ve Adetlerimizdeki dini motifler

Örf ve adetler toplumun büyük çoğunluğu tarafından benimsenen ve yazılı olmayan hukuk kurallarıdır. Örf ve adetler yaptırım gücünü milletlerin kültürlerinden alırlar.

Örf ve adetler bireylerin birbiriyle kaynaşıp bütünleşmesini, karşılıklı ilişkilerin düzenli olarak sürdürülmesini, toplum hayatının sağlıklı ve ve huzurlu olarak devamını sağlar.

Örf ve Adetlerimizdeki dini motifler

Kandil kutlamaları dinî motifler taşıyan örf ve âdetlerimizdendir. Kandiller, camide cemaatle veya evlerde mevlit ve Kur'an okunarak kutlanır. İnsanlar birbirlerine ikramda bulunur. Kandil simitleri dağıtılır.

Her yıl muharrem ayının 10. günü aşure pişirmek ve komşularımıza, yoksullara ve muhtaçlara dağıtmak da geleneklerimiz arasındadır.

Toplumumuzdaki geleneklerimizden birisi de taziyede bulunmaktır. Taziyede bulunmak, bir yakını vefat eden kimseye baş sağlığı dilemek, onu teselli edip sabır tavsiye etmektir.

Mevlit okutulması da geleneklerimizden biridir.

Yeni doğan bir çocuğun kulağına ezan okunarak adının konulması da âdetlerimizdendir. Yeni bir okul, iş yeri vb. yerlerin açılış törenlerinde dualar edilmesi ve kurban kesilmesi dinî motifli örf ve âdetlerimizdendir

Sünnet, nişan ve düğün törenleri, Kız isteme, dünür gitme, Hasta ve mezarlık ziyaretleri, Bayramlaşma, Misafirperverlik, yardımseverlik, hoşgörü, Asker uğurlama, Davete gitme Hediyeleşme vs... dinimizin etkili olduğu örf ve adetlerimiz arasında yer almaktadır

Musikimizdeki dini motifler:

Milletler duygu düşünce ve hayallerini müzikle yansıtırlar, müzik evrensel bir dildir. İslamiyet'in etkisiyle Türk müziğine "Tasavvuf Türk Musikisi" adında yeni bir müzik türü oluşmuştur. Kutsal kitabımız olan Kur'an'ı ve minarelerimizden ezanı makamla okumak geleneklerimiz arasındadır.

Savaşlarda, musiki ile askerler heyecanlandırılır. Marşlar söylenerek millî ve dinî duygular canlandırılır.

İlâhîlerimiz de makamla okundukları zaman güzel musiki eserleri ortaya çıkar.

İstiklal marşı , Mehter marşları, Kahramanlık türküleri, Mevlit ve kasideler, Naat ve ilahiler Ezan ve salavat vs... Musikimizdeki dini motiflere örnek olarak gösterilebilir...

Tekbirin bestecisi İtri, Dede Efendi, Hacı Arif Bey ,Sadullah EfendiTasavvuf Türk musikisi alanında eserler i olan bestecilerimizdir. Ahmet Özhan günümüz tasavvuf musikisi icracıları arasında yer almaktadır.

Mimarimizdeki dini motifler

Mimarîmizin oluşumunda dinin etkileri görülür. Dinimize göre bazı namazların zorunlu olarak cemaatle kılınması gereği ve cami yapımını teşvik eden ayetler, cami mimarîsinin doğup gelişmesine yol açmıştır (9/Tevbe suresi, 18).Türkler bu ihtiyacı karşılama üzere çok güzel, mimari özellikleriyle dünyanın hayran kaldığı eserler yapmışlardır. Orta asyada kullandıkları bozkır çadırlarının şekli camilerde ve kümbetlerde kubbe şeklinde ortaya çıkmıştır

Mimarimizdeki dini motifler

Yeni ülkeler ve kültürlerle tanışılınca, camiler diğer ülkelerin dinî yapıları ile rekabet edecek hatta onları gölgede bırakacak şekilde anıtsal ve görkemli olarak yapılmaya başlanıldı.

Cami mimarîsinin yanında çinicilik ve hat sanatları da gelişmiştir. Dinimizde temizliğe büyük bir önem verilmiştir. Bunun etkisiyle hamamlar, şadırvanlar çeşmeler yapılmış ve su mimarîsi gelişmiştir Sebil, Allah yolunda yapılan ve Allah'ın yapılmasını istediği her türlü iyilik anlamına gelir. Sebil deyince hemen çeşmeler hatırlanır. Pek çok iyiliksever çeşme ve benzeri şeyler yaparak Allah'ın sevgisini kazanmak istemiştir. Sebiller genellikle cami yanlarında, işlek yollar üstünde üstü kubbeli, önu parmaklıklı küçük yapılar hâlinde inşa edilmiştir. Böylece farklı bir mimarî tür ortaya çıkmıştır. Atalarımız insanların yararına eserler oluşturduğu gibi hayvanları da düşünmüşler ve onların bakım ve beslenmesi için de çalışmalar yapmışlardır. Bazı camilerin duvarlarına kuşların barınması için kuş evleri yapmışlardır.

Osmanlı döneminde fakirlere ve öğrencilere sıcak yiyecek dağıtmak amacıyla hayır kurumu olan imarethaneler de kurulmuştur. Birçok vakıf eseri meydana getirilmiştir.

Türkler Müslüman olduktan sonra farklı bir türbe mimarîsi ortaya çıkarmışlardır. Türbeler ayrıca kümbet, makber ve ravza gibi değişik adlarla da ifade edilmektedir.

Tarihimizde camilerin, hastanelerin, aşevlerinin, hanların, hamamların, kervansarayların, yolların, çeşmelerin, sarayların kültürel yapımıza göre şekillendiğini görürüz...

Mimar Sinan tarafından Yapılan Camiler ve içindeki Çini işlemleri bugün Turistlerin hayretle ve imrenerek gezdiği eserlerdir.

LAİKLİK DİN VE VİCDAN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN GARANTİSİDİR

Laiklik din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı yürütülmesidir. Kanunların ve hukuk kurallarının akla ve bilime dayandırılmasıdır. Devlet dini inanç ve düşüncelerin belirleyicisi değildir. Vatandaşlar tam bir inanç, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir.

Anayasamızın 24.maddesi din ve vicdan özgürlüğünü garanti altına almıştır."Herkes vicdan,dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.Kimse ibadete ,dini ayin ve törenlere katılmaya ,dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz,dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz.."

Laiklik ilkesi anayasamıza 1937 yılında girmiştir.